

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII

AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

HOTĂRÂREA nr. 477 din 27.07.2022

Dosar nr.: 279/2021

Petiția nr.: 2788/12.04.2021

Petent:

Reclamați:

Obiect: îngrădirea dreptului la demnitate și muncă prin afirmațiile din cadrul ședinței Consiliului de Administrație, în care reclamatul a afirmat: *“dați-l afară p-ăsta, votați acum și dați-l afară! Asemenea specimen nu are ce să caute în învățământ. Ce ai dat pentru gradul 1, murături? Sau..ești un argintar, bă?!”*

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

Numele, domiciliul, reședința sau sediul petentului

1.

Numele, domiciliul, reședința sau sediul părților reclamate

2.

3. cu adresa de corespondență la Liceul Tehnologic pentru Copiii cu Deficiențe Auditive Buzău din str. Horticolei nr. 2, jud. Buzău

II. Procedura de citare

4. Având în vedere contextul evoluției epidemiologice determinate de răspândirea virusului SARS-CoV-2, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a informat părțile cu privire la faptul că au posibilitatea de a trimite punctul de vedere în scris (precum și orice alte acte sau dovezi), soluționarea speței urmând a se face în lipsă, cu acordul acestora;

5. Procedură legal îndeplinită prin adresa nr. 2788/06.05.2021 și adresa nr. 3356/06.05.2022.

III. Susținerile părților

Susținerile petentului

6. Petentul susține că, la data de 29.01.2021, reclamatul, consilier județean, s-a prezentat în sala de consiliu cu o jumătate de oră mai târziu și, fără a lua în considerare că se dezbăteau problemele de pe ordinea de zi, l-a întrebat dacă îl cunoaște. Petentul a răspuns că îl cunoaște, iar la următoarea întrebare a reclamatului, respectiv dacă îl cunoaște de bine sau de rău, petentul a răspuns **“și..și”** având în vedere faptul că presa a semnalat niște situații legate de reclamat. În acest context, petentul susține că acela a fost când reclamatul a amenințat că îl dă afară, strgând colegilor aflați în ședință

“dați-l afară p-ăsta, votați acum și dați-l afară! Asemenea specimen nu are ce să caute în învățământ.

De asemenea, petentul susține că reclamatul a continuat cu jignirile afirmând: *Ce ai dat pentru gradul 1, murături? Sau..ești un argintar bă?!”*

7. Petentul susține că directoarea nu a luat atitudine față de acest comportament jignitor, deși i-a solicitat să intervină întrucât comportamentul reclamatului este ilegal, discriminatoriu, degradant și incorect.

8. Petentul mai susține că urmare acestui comportament pasiv al directoarei, i s-a restrâns dreptul la muncă, respectiv neacordarea orei de dirigiență.

Toate aceste fapte, în opinia petentului, au la bază calitatea sa de lider de sindicat.

9. Nu în ultimul rând, petentul invocă criteriul etnic și susține că, deși nu face parte din etnia romă, introducerea în rândul acestei categorii a condus, prin denigrarea sa, la restrângerea obținerii unui drept legal.

Sușținerile reclamatei

10. Reclamata susține că petentul nu are o vechime de 37 de ani în cadrul instituției, așa cum susține, ci are o vechime totală în muncă de 37 de ani. De asemenea, reclamata susține că petentul nu este liderul de sindicat al unui grup de colegi din școală, ci acest grup este format din 4 membri dintre care 2 sunt petentul și soția sa.

11. În ceea ce privește ședința Consiliului de Administrație din data de 21.01.2021, ședință care face obiectul prezentei sesizări, reclamata susține că a fost pusă în discuție și cerere privind acordarea orei de dirigiență petentului. Astfel, a prezentat cererea, aceasta nefiind cunoscută de către noii membri ai C.A. și anume reprezentanții Consiliului Județean, precum și punctul de vedere al membrilor consiliului de administrație, reprezentanți ai școlii, care, într-o ședință anterioară, nu au fost de acord să se ofere ora de dirigiență la mijlocul anului școlar, întrucât acest lucru ar fi în detrimentul elevilor.

Reclamata susține că discuția a început în termeni normali, i s-a dat cuvântul petentului pentru a-și exprima punctul de vedere. Reclamatul a luat cuvântul și a făcut apel la înțelegere și colegialitate. Petentul nu a fost de acord cu ceea ce a afirmat reclamatul Popa și de aici discuția a degenerat într-o altercație verbală, cu replici acide de ambele părți, replici care nu aveau nicio legătură cu subiectul discutat. Reclamata arată, de asemenea, că tonul era foarte ridicat de ambele părți, protagoniștii acestei discuții aprinse s-au ridicat în picioare, petentul a venit la masa unde era reclamatul și au continuat altercația. În acest context, reclamata susține că o situație de acest gen este destul de greu de moderat, spiritele fiind foarte aprinse și niciunul dintre cei doi nu au luat în seamă apelul la calm pe care aceasta îl făcea.

Reclamata susține că afirmația petentului cu privire la faptul că solicitarea, în mod expres, să intervină, nu este reală. Acesta era prins în discuție și încerca să înregistreze conversația cu telefonul mobil.

Susține că i-a cerut în repetate rânduri să închidă telefonul și abia după 5 sau 6 solicitări ale acesteia și a colegilor din sală, a închis telefonul.

12. Având în vedere cele de mai sus, reclamata consideră că petentul a fost cel care a instigat și nu avea acest drept, întrucât avea doar statutul de observator în cadrul Consiliului de Administrație, fără drept de vot sau de intervenție.

13. În ceea ce privește votul negativ al colegile din C.A., acordat de “frica” dlui, în opinia petentului, reclamata arată nu este adevărat. Reclamatul Popa nu a proferat amenințări la adresa colegelor din Consiliu, ci, din contră, a avut numai cuvinte de laudă la adresa acestora. Discuția dintre cei doi nu a avut nicio tentă de amenințare în vreun fel la adresa membrilor Consiliului de Administrație.

Mai mult, petentul este cel care nu mai salută pe nimeni după acea ședință, arată reclamata.

14. Nu în ultimul rând, reclamata susține că afirmația petentului, conform căreia a existat un complot între cei doi, este neadevărată și oarecum hilară, ținând cont de exprimarea acestuia din petiție: “manevre de tip puci” .

Sușinerile reclamatului -

IV. Motivele de fapt și de drept

Cadrul legal aplicabil. Dreptul național și internațional aplicabil / jurisprudența

Prevederile legislative relevante în prezenta cauză sunt următoarele:

15. Constituția României:

- **Articolul 1 alin (3):** “România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate.”

- **Articolul 16 Egalitatea în drepturi:** “(1) Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări.

(2) Nimeni nu este mai presus de lege. (...)”

- **Articolul 29 Libertatea conștiinței :**

“(1) Libertatea gândirii și a opiniilor, precum și libertatea credințelor religioase nu pot fi îngrădite sub nici o formă. Nimeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrare convingerilor sale.

(2) Libertatea conștiinței este garantată; ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și de respect reciproc”

- **Articolul 30 Libertatea de exprimare:** (1) Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de (6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.

16. O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare

- **Articolul 2 alin. (1):** “Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect

restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.”

- **Articolul 2 alin. (5):** “Constituie hărțuire și se sancționează contravențional orice comportament pe criteriu de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, gen, orientare sexuală, apartenență la o categorie defavorizată, vârstă, handicap, statut de refugiat ori azilant sau orice alt criteriu care duce la crearea unui cadru intimidant, ostil, degradant ori ofensiv”

- **Articolul 15 alin. (1) Dreptul la demnitatea personală :** „Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia”.

17. Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale;

- **Articolul 10 alin. (1):** “ Orice persoană are dreptul la libertate de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică Statele să supună societățile de radiodifuziune, cinematografie sau televiziune unui regim de autorizare”.

- **Articolul 10 alin. (2):** “Exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea informațiilor confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești”.

Articolul 14 Interzicerea discriminării: “Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație”.

Principiile de analiză

18. Curtea Constituțională a statuat în mod constat că „principiul egalității implică un tratament egal pentru toți cetățenii aflați în situații egale”. Totodată, Curtea Constituțională a reținut că „principiul egalității consacrat de art. 16 alin. (1) din Constituție nu presupune uniformitate, așa încât, dacă:

- la **situații egale** trebuie să corespundă un **tratament egal**,

- *la situații diferite, tratamentul juridic nu poate fi decât diferit. Egalitatea părților nu exclude, ci chiar implică un tratament juridic diferențiat*”.

19. Prin urmare, se poate vorbi de o posibilă **discriminare directă** în condițiile în care o persoană este tratată în mod nefavorabil, prin comparație cu modul în care au fost sau ar fi tratate alte persoane aflate într-o situație similară, iar motivul acestui tratament îl constituie o caracteristică concretă a acestora, care se încadrează în categoria „*criteriului protejat*”.

20. Pentru existența discriminării directe trebuie îndeplinite cumulativ următoarele **condiții**:

- existența unui tratament diferențiat manifestat prin: orice deosebire, excludere, restricție sau preferință;
- existența unui criteriu de discriminare;
- existența unui raport de cauzalitate între criteriul de discriminare și tratamentul diferențiat;
- tratamentul diferențiat trebuie să aibă ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea, folosinței sau exercitării în condiții de egalitate a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a unui drept recunoscut de lege;
- existența unor persoane sau situații aflate în poziții comparabile.

Aplicarea principiilor la spetă

21. În fapt, Colegiul Director reține afirmațiile: *“dați-l afară p-ăsta, votați acum și dați-l afară! Asemenea specimen nu are ce să caute în învățământ. Ce ai dat pentru gradul 1, murături? Sau..ești un argintar, bă?!”*.

22. În drept, Colegiul director se raportează la prevederile la art. 10 și art. 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, art. 1 alin. (3), art. 16, art. 29 și art. 30 din Constituția României, revizuită în 2003, art. 2 alin. (1) și art. 15 din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare (în continuare O.G. 137/2000).

23. Libertatea de exprimare constituie valoarea fundamentală a unei societăți democratice și plurale. Din această perspectivă, libertatea de exprimare are un rol substanțial în rândul drepturilor fundamentale cuprinse în Constituție și constituie trunchiul comun pentru exercitarea drepturilor fundamentale din sfera comunicării. În această sferă se includ: dreptul la libertatea presei, dreptul la libera exprimare a creațiilor artistice sau cele din zona literaturii, libertatea de predare a științei și libertatea creației. De asemenea, de acest trunchi comun se leagă și libertatea conștiinței, a religiei și libertatea de întrunire. Acest grup de drepturi asigură participarea avizată a cetățeanului la procesele sociale și politice. Exprimarea liberă a opiniilor și credințelor, chiar și a celor nepopulare sau atipice, reprezintă condiția fundamentală a existenței unei societăți vii și capabilă de dezvoltare.

În nenumăratele decizii asupra libertății de exprimare, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a arătat că acest drept „acoperă nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență ori considerate inofensive, dar și acele care șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței, spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică. (CEDO, Lingens c. Austriei, nr. 9815/82, hotărârea din 08.07.1986).

Libertatea de exprimare nu este însă un drept absolut și comportă limitări în situații expres prevăzute de lege. În acest sens, este relevantă practica Curții Europene a Drepturilor Omului de la Strasbourg în aplicarea art. 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Necesitatea oricărei restricții privitoare la exercițiul libertății de exprimare trebuie să fie stabilită de o manieră convingătoare, iar autorității naționale îi revine atributul evaluării existenței unei “nevoii imperioase” susceptibile de o anumită marjă de apreciere (Corneliu Bârsan, *Convenția Europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole, Vol. I., Ed. All Beck, București, 2005, pag. 801.*) Protecția demnității umane este una dintre valorile protejate în raport cu libertatea de exprimare. Libertatea de exprimare este susținută până la limita în care încalcă un alt drept fundamental într-o măsură atât de gravă, încât dreptul la libertate de exprimare devine secundar. Libertatea de exprimare acoperă și declarațiile jignitoare până la momentul la care acestea nu conduc la incitare violentă (Surek și Ozdemri vs. Turcia, Karatas vs. Turcia, Oberschlick-Austria și Nilse – Johnsen vs. Norvegia – CEDO).

24. Colegiul este chemat să se pronunțe asupra raportului dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitatea persoanei, interzicerea discriminării raportat la declarațiile reclamatului obiect al prezentei petiții. Analiza urmărește să stabilească dacă în acest caz s-a depășit limita libertății de exprimare și în consecință se impune o ingerință a statului prin aplicarea unei măsuri proporționale cu scopul urmărit.

25. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie

- **să fie prevăzută de lege** (care la rândul ei trebuie să îndeplinească anumite calități: să fie previzibilă și accesibilă),
- **să urmărească un scop legitim,**
- **să fie necesară într-o societate democratică și**
- **să fie proporțională cu scopul urmărit** (Corneliu Bârsan, *Convenția europeană a drepturilor omului, vol. I. Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 769-801.*)

Prima cerință, cea a existenței unei prevederi legale, care să reglementeze ingerința statului în exercitarea dreptului libertății de exprimare este îndeplinită de art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. 137/2000. Totuși, apreciem că aceste texte de lege trebuie coroborate cu art. 2. alin. (8) din O.G. 137/2000 potrivit căruia „prevederile ordonanței nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație”. Apreciem că **ambele texte normative sunt previzibile și accesibile,** deși protejează o valoare fundamentală într-o societate democratică și sunt noțiuni care au și un caracter abstract.

Raportat la **scopul legitim urmărit** prin posibila ingerință a statului în libertatea de exprimare se urmărește protejarea demnității umane.

26. Protecția demnității unei persoane aparținând unei anumite categorii constituie un scop legitim într-o societate democratică. Pentru a se produce o atingere, încălcarea demnității umane, ca drept constituțional protejat, declarațiile, obiect al prezentei petiții, ar trebui să întrunească elementele:

- un comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională,
- ori un comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare îndreptate

împotriva unui grup de persoane, legat de sexul acestora – astfel cum prevede art. 15 din O.G. 137/2000, republicată.

Nu încapă îndoială că informația difuzată capătă un **caracter public atâta timp cât se face în cadrul unei întruniri la care au participat mai multe persoane.**

27. Din analiza afirmațiilor probatorului depus la dosar (petiție, punct de vedere al reclamatei și înregistrarea audio), Colegiul director constată următoarele:

În ceea ce privește îngrădirea dreptului la muncă, nu se întrunesc elementele constitutive ale unei fapte de discriminare, lipsă legătură de cauzalitate între faptă și criteriile indicate de petent (afiliere sindicală și etnic)

Nu există probe din care să reiasă faptul că petentul nu a primit un vot pozitiv pentru obținerea orei de dirigenție pe criteriile mai sus arătate (etnic și sindical).

În ceea ce privește afirmația reclamatului: “Sau....ești un argintar, bă?!”, Colegiul director nu reține probe din care să reiasă afirmația.

Există o înregistrare de 15 secunde în care se aude cum petentul și reclamatul ridică vocea unul la celălalt. De asemenea, se aude cum directoarea și celelalte membre ale Consiliului de Administrație îi solicită petentului să oprească înregistrarea cu telefonul pentru că nu și au dat acordul în acest sens. Nu există nicio probă din care să reiasă faptul că reclamatul l-a numit “argintar” pe petent. Din susțineri, inclusiv din înregistrare, reiese că a fost o altercație verbală susținută de ambele părți; dispută ce nu părea a putea fi oprită de nimeni, nici măcar de către directoarea reclamată.

“R1: Toată lumea calmă în jurul meu, un singur om sare la scandal cu toată lumea. Haideți să votăm că nu mai stau, am treabă.

P: Eu aud că dvs provocați scandalul. Deci, cum spuneți..? am dat murături pentru gradul 1?

R1: dl vă rog frumos să nu înregistrați!

P: De ce ?

R2: Pentru că nu aveți dreptul!

P: De ce nu am dreptul? Că spuneți dumneavoastră?

Alte colege: Dl suntem și noi aici și nu v-am dat permisiunea să ne înregistrați, vă rugăm să închideți telefonul.”

28. Colegiul director constată că afirmațiile nu au condus la crearea unei atmosfere ostile, degradante, umilitoare la adresa petentului, potrivit art. 15 din O.G. 137/2000 și nu au constituit un fundament real pentru care membrii Consiliului de Administrație nu au votat pentru acordarea orei de dirigenție.

29. Prin urmare, faptele sesizate **nu constituie fapte de discriminare, se nu impune constatarea unei contravenții și aplicarea unei sancțiuni contravenționale ca instrument juridic** (a se vedea și jurisprudența CNCD Hotărârea nr. 211/29.04.2015, Hotărârea nr. 104/07.03.2018).

Pentru considerentele de mai sus, Colegiul director, cu unanimitate de **voturi pentru**, decide următoarele:

**COLEGIUL DIRECTOR
HOTĂRĂȘTE:**

1. Faptele sesizate nu întrunesc elementele constitutive ale unei fapte de discriminare, lipsă legătură de cauzalitate și lipsă probe
2. O copie a hotărârii se va transmite părților

V. Modalitatea de plată a amenzii

Nu este cazul

VI. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată la instanța de contencios administrativ, în termen de 15 zile de la data primirii, potrivit O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare, republicata și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ.

Membrii Colegiului director prezenți la ședință

ASZTALOS CSABA FERENC – Membru

BABUȘ RADU – Membru

BĂNICĂ CLAUDIA CERASELA – Membru

DIACONU ADRIAN NICOLAE – Membru

JURA CRISTIAN – Membru

OLTEANU CĂTĂLINA - Membru

Data redactării: 18.08.2022

Hotărâre redactată și motivată de: HG și APG

Notă: Hotărârile emise de Colegiul director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării potrivit prevederilor legii și care nu sunt atacate în termenul legal, potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ, constituie de drept titlu executoriu.**